

عناصر کلیدی فرایند طراحی آموزشی

چهار عنصر در طراحی آموزشی اساسی هستند و این چهار عنصر را تقریباً در همه ی الگوهای طراحی آموزشی می توان دید. این عناصر را می توان به صورت سوال بدین صورت بیان کرد:

1) برنامه ریزی برای چه کسی تهیه می شود؟
(خصوصیات یادگیرندگان)

(2) انتظار دارید یادگیرندگان چه چیزی یاد بگیرند یا از خود نشان دهند؟ (هدف ها)

(3) نحوه ی صحیح یادگیری محتوای درس یا مهارت چگونه است؟ (راهبردهای آموزشی)

(4) شما چگونه معیار یادگیری را مشخص می کنید؟ (رویه های ارزشیابی)

روش ها

ارزشیابی

یادگیرندگان

هدف ها

استدلال های اساسی در مورد فرایند طراحی آموزشی

1) فرایند طراحی آموزشی

مستلزم توجه به رویه ای نظام

مند و تعیین دقیق جزئیات

کاری در هر برنامه است.

2) در برنامه ریزی همه ی
تلاش ها باید در این جهت باشد
که سطح پیشرفت تحصیلی
رضایت بخشی برای همه ی
یادگیرندگان فراهم شود.

3) در فرایند طراحی آموزشی، طراح بر
یادگیرنده و آن چه که وی باید جهت حل یک
مشکل دست یابد تمرکز می کند، نه بر تحت
پوشش قرار دادن محتوا.

4) یک شیوه ی قطعی در طراحی

آموزشی وجود ندارد. و معیار

موفقیت برنامه ی طراحی

آموزشی دستیابی به سطح

رضایت بخشی از یادگیری در یک

مدت زمان قابل قبول است.

الگوهای طراحی آموزشی

برای استفاده بهینه از طرح درس، بهره برداری از یک روش علمی به وسیله ی معلمان ضروری است. در همین زمینه استفاده از الگوها و فنون متنوع طراحی آموزشی، می تواند زیربنای علمی طرح درس معلمان را پی ریزی کند.

در میان الگوهای طراحی آموزشی،
الگوهای چهار مرحله ای، ده
مرحله ای، ام . ام . اس، اشور،
الگوی عمومی و الگوی مبتنی بر
فناوری اطلاعات و ارتباطات
معروف ترین الگوها به شمار می
روند.

الگوی ده مرحله ای

1. تعیین محتوا
2. تعیین هدف ها
3. ارزشیابی رفتار ورودی
4. انتخاب روش یا روش هایی برای رسیدن به هدف (راهبردهای یاددهی- یادگیری مناسب)
5. سازماندهی گروهی

6. تعیین زمان

7. آماده کردن یا سازماندهی فضای آموزشی

8. انتخاب منابع یادگیری مناسب

9. نوع ارزش یابی که باید از آموخته های دانش آموزان به عمل آید.

10. تجزیه و تحلیل بازخورد از فعالیت های دانش آموزان

الگوی چهار مرحله ای

1. تعیین هدف کلی

2. تحلیل آموزشی (تعیین رفتار ورودی و هدف های جزئی)

3. گزینش محتوا، شیوه ها و رسانه ها

4. تعیین نظام ارزش یابی از فراگیرندگان

الگوي ام . ام . اس

اين الگو در زمره ي الگوهاي ساختن گرايي قرار دارد و نام آن بر گرفته از نام ارائه دهندگان آن **ام . مي چام، جي مايلي و دي اسميت** است که در سال 2006 ارايه شد.

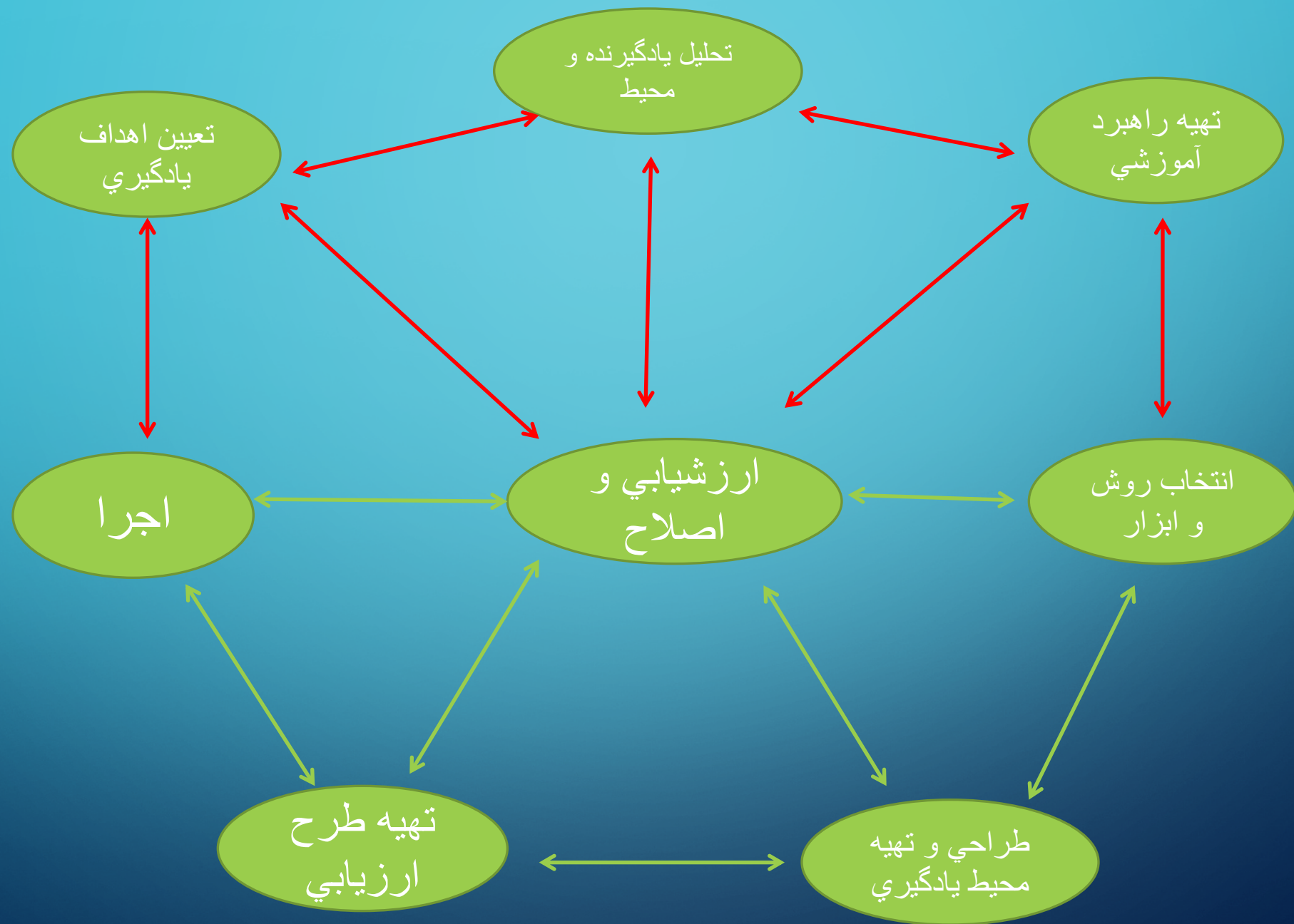
نکته ي مهم در اين الگو، جايگاه ارزش يابي است که در **وسط** قرار دارد و بر **تمام مراحل الگو** نظارت مي کند.

سوال

به نظر شما چرا ارائه
دهندگان این الگو، ارزشیابی
را در مرکز قرار داده اند؟

چون تا بعد از این که هر مرحله
انجام شد، دوباره بازنگری و
تجدید نظر شود. ارزشیابی به
عنوان يك گردونه ی چرخشی، در
مرکز فعالیت الگوي ام.ام.اس باقی
می ماند.

این الگو را می توان به **سیاره های** تشبیه کرد که
حول خورشید می چرخند. خورشید را می توان
همان **ارزشیابی** دانست. تعبیری درست از الگو
این است که مرحله ی شروع و توقف در آن
وجود ندارد و دائماً در حال حرکت است.
این الگو به طراحان مجرب اجازه می دهد تا در
مواقع ضروری از هر مرحله از الگو که لازم
دانستند، کار را شروع کنند.

مراحل الگو	فعالیت های طراحی آموزشی	فعالیت های ارزشیابی
تعیین اهداف یادگیری	تعیین بروندهای (اهداف) قابل مشاهده و عینی	آیا هدف های نوشته شده، برون دادهای قابل مشاهده ای را توصیف می کنند؟
تحلیل یادگیرنده و محیط	تحلیل نیازهای یادگیرنده و محیط	آیا تحلیل ها به طور کامل یادگیرنده و محیط را توصیف می کنند؟ آیا موارد دیگری در محیط وجود دارد که باید مطرح شوند؟
تهیه راهبرد آموزشی	تعیین این که یادگیری چگونه اتفاق می افتد؟ تعیین میزان تعامل مورد نیاز	آیا رویکرد مناسبی برای این یادگیرندگان و این اهداف انتخاب شده است؟
انتخاب روش و ابزار آموزشی	تعیین روش ارائه مؤثر (کلاسی، از طریق وب) تعیین ابزارهای طراحی مؤثر (استفاده از نرم افزارهای فلش، آفیس)	آیا روش ارائه توصیه شده به لحاظ آموزشی معتبر و مؤثر است؟
طراحی و تهیه محیط یادگیری	استفاده از ابزارهای مربوط سازماندهی دوره (طراحی گرافیکی، استفاده از استوری برد، برنامه های چندرسانه ای)	آیا استوری برد تهیه شده، متناسب با اهداف یادگیری است؟ آیا محتوا متناسب با اهداف تهیه شده است؟ آیا تصاویر مناسبی انتخاب شده است؟ آیا برنامه ریزی تعامل ها به طور صحیح صورت گرفته است؟
تهیه طرح ارزیابی	تهیه ارزیابی تکوینی و پایانی متناسب با اهداف	آیا ارزشیابی ها متناسب با اهداف انجام می گیرد؟ آیا ارزشیابی های این آموزش به طور صحیح صورت گرفته است؟
اجرا	ارائه و اجرای طرح	آیا طرح دائماً پیشرفت و عکس العمل یادگیرنده را بررسی می کند؟ انعطاف لازم در برنامه وجود دارد؟

الگوي بحث شده، يکي از جديدترين الگوها در
زمينه طراحي آموزشي است. در اغلب الگوهاي
طراحي آموزشي، **ارزشيابي در مرحله آخر** انجام
مي شود، اما در الگوي ام.ام.اس، **ارزشيابي در**
پايان هر يك از مراحل صورت مي گيرد. كوتاهي
در به كارگيري عمل ارزشيابي در همه مراحل،
مي تواند به بيهودگي و نارضائتي معلمان و دانش
آموزان در محيط هاي يادگيري منجر شود.

طراحی آموزشی مبتنی بر الگوی اطمینان بخش (اشور)

این الگو یکی از الگوهای است که معلمان را قادر می سازد فعالیت های آموزشی خود را به گونه ای مؤثر طرح ریزی کنند. این الگو که توسط **هینیچ، مولندا، راسل و اسمالدینو** ارائه شده است، از شش مرحله یا گام تشکیل می شود:

1. تحلیل ویژگی های یادگیرندگان

2. بیان هدف های آموزشی

3. انتخاب روش ها، رسانه ها و مواد

آموزشی

4. به کارگیری رسانه ها و مواد

آموزشی

5. مشارکت یادگیرندگان

6. ارزش یابی و بازنگری آموزش

خلاصه ی طراحی آموزشی بر اساس الگوی اشور

مرحله	عنوان مرحله	عمده ترین فعالیت های طراح آموزشی
اول	تحلیل ویژگی های یادگیرندگان	* تعیین ویژگی های عمومی و کلی یادگیرندگان * تعیین ویژگی های اختصاصی یادگیرندگان * شناخت دانش و مهارت های فعلی شاگردان * تعیین سبک های یادگیری * بررسی ویژگی های شناختی و انگیزشی
دوم	تعیین هدف های آموزشی	* تعیین هدف کلی آموزش * تدوین هدف های عینی آموزش * توجه به معیارهای لازم برای تدوین هدف های آموزشی
سوم	انتخاب رسانه، مواد و روش آموزشی	* تعیین رسانه ی مؤثر و مناسب * تعیین در دست رس بودن رسانه ها * استفاده از رسانه های متنوع و متناسب * انتخاب روش تدریس مناسب
چهارم	کاربرد رسانه، مواد و روش	* آماده کردن رسانه ها و مواد آموزشی * فراهم کردن شرایط مناسب برای اجرای آموزش * بررسی شرایط مورد نیاز * آماده شدن معلم برای تدریس
پنجم	مشارکت یادگیرندگان	* تعیین چگونگی مشارکت و همکاری یادگیرندگان در کلاس * بررسی مهارت های مورد نیاز شاگردان برای مشارکت